

Dokumentnamn

Beslut

Beslutsdatum

2025-12-15

Diarienummer

3.1-2025-069

Klagande

Umeå universitet

Överklagat beslut

Etikprövningsmyndighetens beslut den 29 oktober 2025, dnr 2025-06729-02, se Bilaga

Projekttitel

Psykiatrisk tvångsvård för vuxna personer med anorexia nervosa

Saken

Prövning enligt lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor (etikprövningslagen)

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden för etikprövning godkänner den forskning som avses i ansökan.

Bakgrund

Etikprövningsmyndigheten godkände den 250122 en ansökan från klaganden rörande ett projekt med titeln "Psykiatrisk tvångsvård för vuxna personer med anorexia nervosa". Det övergripande syftet med projektet var att undersöka innehållet i och betydelsen av tvångsvård vid anorexia nervosa. Syftet med projektet anges också vara att öka kunskap om och förståelse för den inverkan som tvångsvård och tvångsåtgärder har på återhämtning för personer med anorexia nervosa. Det långsiktiga syftet anges vara att generera kunskap som kan leda till att tvångsvården och den psykiatriska heldygnsvården av personer med anorexia nervosa utvecklas och förbättras.

De metoder som godkändes är intervjuer med patienter, intervjuer med läkare som beslutar om vårdintyg och tvångsåtgärder samt observationer av interaktioner/möten mellan vårdpersonal och patienter.

Klaganden inkom den 251002 med en ändringsansökan i vilken man önskar tillföra ett närståendeperspektiv på frågeställningen genom intervjuer med personer som är eller har varit närstående till någon vuxen person som vårdats med tvång. Avsikten är att intervjua 20-30 anhöriga som rekryteras digitalt, antingen genom universitetets sociala medier eller genom intresseorganisationers dito. Avsikten är att tillföra ett ytterligare perspektiv på den angivna frågeställningen med fokus på anhörigas betydelse för återhämtningsprocessen vid anorexia nervosa samt att undersöka vilket stöd anhöriga önskar från vårdens sida.

Klaganden anger i kompletteringsansökan att riskerna med deltagande i projektet innefattar små risker som man anser uppvägas av nyttan med detsamma.

Etikprövningsmyndigheten begärde kompletterande information om motivet till att också intervjua anhöriga samt att man också önskade ett mer utförligt etiskt resonemang.

Postadress

Överklagandenämnden för etikprövning
c/o Vetenskapsrådet
Box 1035
101 38 Stockholm

Besöksadress

Hantverkargatan 11 B

Telefon

08-546 44 000 vxl

E-post

kansli@onep.se

Webbplats

www.onep.se

Dokumentnamn

Beslut

Beslutsdatum

2025-12-15

Diarienummer

3.1-2025-069

I sitt svar angav klaganden att det tillkommande delprojektet saknar direkt koppling till specifika patienter på grund av den digitala rekryteringen. Klaganden tydliggör också att det heller inte finns någon önskan om att göra en sådan koppling utan att det nya delprojektet enbart har fokus på närståendeperspektivet. Syftet anges vara begränsat till att undersöka närståendes indirekta erfarenheter av tvångsvård vid anorexia nervosa inkluderande deras eventuella möten med vårdpersonal. Vidare poängterar klaganden att målgruppen är närstående.

Etikprövningsmyndigheten avslår kompletteringsansökan den 251029 där myndigheten vidhåller att också patienterna måste betraktas som forskningspersoner även i det nu aktuella tilläggprojektet. Myndigheten anför vidare att man ser det som etiskt problematiskt att man inte ämnar inhämta samtycke för deltagande från patienterna. Vidare anför att det kan finnas en risk för att patienterna kan identifieras genom de anhörigas personuppgifter. Slutligen påpekas att klaganden inte har kompletterat ansökan till fullo enligt tidigare beslut.

I överklagandet påpekar klaganden att aktuella forskningspersoner i tilläggprojektet är närstående och inte enbart anhöriga i vilket ingår också exempelvis grannar, arbetskamrater m.fl. De aktuella forskningspersonerna förutsätts alltså inte ha någon anhörigrelation till patienterna. Man beskriver att de personuppgifter som kommer att inhämtas endast innefattar kön, ålder och relation till den närstående patienten. Det kommer heller inte att ställas några frågor som kan innebära att en patients identitet skulle komma att röjas. Återigen betonas att detta delprojekt är begränsat till frågor om de närståendes egna erfarenheter. I sin etiska analys anges att autonomiprincipen medför att en närstående har rätt att meddela sina erfarenheter av situationen frågan gäller utan att det förutsätts samtycke från den närstående patienten. Risker för integritetsintrång bedöms vara minimal och ett krav på samtycke kan skada mer än det nyttar.

Skäl för beslutet

Frågan gäller vem eller vilka som ska avses som forskningspersoner och som därför måste ge samtycke för deltagandet i den aktuella intervjustudien. Klaganden hävdar å sin sida att innehållet i intervjuerna med anhöriga endast rör deras egna erfarenheter av att vara närstående till en person med anorexia nervosa. Etikprövningsmyndigheten menar å andra sidan att det inte kan uteslutas att identiteten hos den patient med anorexia nervosa som intervjun indirekt handlar om kan komma att röjas oavsiktligt.

Enligt Överklagandenämndens bedömning handlar det nu aktuella delprojektet inte direkt om samma individer som de som kommer att intervjuas i huvudstudien. Det kommer heller inte att finnas några frågor som innebär möjlighet till identifikation av patient. Överklagandenämnden finner vidare att nyttan med projektet överstiger risken.

Överklagandenämnden för etikprövning godkänner den forskning som avses i ansökan.

Överklagandenämndens beslut får enligt 37 § etikprövningslagen inte överklagas.

Dokumentnamn

Beslut

Beslutsdatum

2025-12-15

Diarienummer

3.1-2025-069

Detta beslut har fattats av Anita Linder, Agneta Nordenskjöld, Greger Lindberg, Anna Sarkadi, Sten-Åke Stenberg, Ulf Ekberg och Elisabeth Wärnberg Gerdin. Vid den slutliga handläggningen har dessutom ersättarna Ingemar Engström (föredragande), Maria Eriksson Baaz och Johan Norell Bergendahl samt kanslichefen Jörgen Svidén och administrativa sekreteraren Katarina Gate Lundgren närvarat.

På Överklagandenämndens vägnar

Anita Linder

Ordförande